

τραγούδια για τον πόλεμο του '40 ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗ Μ. ΦΡΙΖΗ

Αριστομένη Καλυβιώτη

Α. Τραγούδια για τον πόλεμο του '40

Με τις πρώτες νίκες του Ελληνικού Στρατού εναντίον των Ιταλών, στο αλβανικό μέτωπο, αρχίζουν να κυκλοφορούν πολλά τραγούδια, που θέμα τους ήταν οι ελληνικές επιτυχίες.

Τα τραγούδια αυτά, σατιρικά κυρίως, κατά ένα μεγάλο μέρος τους, ήταν διασκευές παλαιότερων ή και σύγχρονων επιτυχιών.

Μεγάλη επιτυχία σημειώνουν επίσης θεατρικές επιθεωρήσεις και πολλά απ' τα τραγούδια τους γίνονται πασίγνωστα.

Ένα μέρος των προαναφερθέντων τραγουδιών ηχογραφείται και κυκλοφορεί σε δίσκους.

Η νικηφόρα πορεία του Ελληνικού Στρατού, ευνόησε την κυκλοφορία τέτοιων δίσκων, η οποία συνεχίστηκε μέχρι τον Απρίλιο του 1941, οπότε σταμάτησε οριστικά.

Εκείνο, που μέχρι σήμερα δεν ήταν γνωστό, είναι το ότι πολλά τέτοια τραγούδια ηχογραφήθηκαν, το ίδιο διάστημα, στην Αμερική. Οι ηχογραφήσεις μάλιστα αυτές συνεχίστηκαν και κατά την διάρκεια του Β' Παγκόσμιου Πόλεμου (με θέματα που αναφέρονταν κυρίως στην υπόδουλη Ελλάδα), μέχρι το 1943 - 1944.

Οι δίσκοι αυτής της κατηγορίας δεν κυκλοφόρησαν, τότε, στην Ελλάδα λόγω της κατοχής.

Β. Το τραγούδι για τον συνταγματάρχη Μ. Φριζή

Ένα από τα τραγούδια, που κυκλοφόρησε σε δίσκους στην Αμερική, είναι εκείνο που αναφέρεται στον θάνατο του Μ. Φριζή.

Ο Μαρδοχαίος Φριζής ήταν συνταγματάρχης του Ελληνικού Στρατού. Γεννήθηκε το 1893 στην Χαλκίδα και ήταν εβραϊκής καταγωγής. Κατατάχτηκε στον Ελληνικό Στρατό, εθελοντικά, το 1916.

Πολέμησε στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, πήρε μέρος στην εκστρατεία της Ουκρανίας, καθώς και στη Μικρασιατική Εκστρατεία.

Τον Νοέμβριο του 1940, επικεφαλής του αποσπάσματος Αώου, ανακόπτει την προέλαση των Ιταλών και είναι αυτός που πετυχαίνει αναστροφή του μετώπου και προέλαση των Ελλήνων.

Σκοτώθηκε πολεμώντας με γενναιότητα στην πρώτη γραμμή του μετώπου, κοντά στην Πρεμετή, στις 5 Δεκεμβρίου 1940.

- Συνταγματάρχης Μαρδοχαίος Φριζής. Έπεσε υπέρ Πατρίδος στις 5 Δεκεμβρίου 1940.

- Ο συνταγματάρχης Μ. Φριζής (καθιστός) στη Μικρασιατική Εκστρατεία με συναδέλφό του αξιωματικό.

Την προηγούμενη μέρα, 4 Δεκεμβρίου, είχε προαχθεί, επί του πεδίου της μάχης, στο βαθμό του συνταγματάρχη.¹ Είναι ο πρώτος Έλληνας ανώτερος αξιωματικός που έπεσε νεκρός στον ελληνοϊταλικό πόλεμο. Κατά περίεργο τρόπο, όμως, το όνομά του παραμένει ακόμα στην αφάνεια.

Η οικογένεια του Μ. Φριζή πιστεύει ότι η εβραϊκή καταγωγή του εμπόδισε την αναγνώριση της θυσίας του. Σήμερα ζητάει, από το Κράτος, έμπρακτη αποκατάσταση του ονόματός του και μεταφο-

1. Περιοδικό "ΑΝΤΙ", τεύχος 748, 19.10.2001. "Μαρδοχαίος Φριζής: Ο αγνοημένος ήρωας".

- Ο συνταγματάρχης Μ. Φριζής (δεξιά) με συνάδελφό του αξιωματικό.

ρά των οστών του από την Αλβανία στην Ελλάδα.

Το τελευταίο καιρό το θέμα ανακινήθηκε με δημοσιεύματα στον αθηναϊκό τύπο και σε τηλεοπτικές εκπομπές.²

Άγνωστο όμως παρέμεινε μέχρι σήμερα το γεγονός ότι στην Αμερική είχε κυκλοφορήσει, αμέσως μετά τον θάνατό του Μ. Φριζή, ένα τραγούδι

2. Εφημερίδες: "ΤΑ ΝΕΑ", φύλλο της 15.10.2001: "Ξέχασαν τον εβραίο αξιωματικό που χάρισε την πρώτη νίκη", επιμέλεια Π. Μπαϊλη. "Η Βραδυνή της Κυριακής", φύλλο της 28.10.2001: "Ο θάνατος ενός παλληκαριού". Επίσης στο προαναφερθέν στην υποσημείωση 1 δημοσίευμα του περιοδικού "ΑΝΤΙ".

που αναφέρονταν στη θυσία του. Έχει τίτλο "ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ Μ. ΦΡΙΖΗΣ (συρτός)". Σαν συνθέτης του αναφέρεται ο κλαρινίστας Αντώνης Σακελλαρίου (1888-1963). Ο τελευταίος, που κατάγονταν από τη Λιβαδειά και είχε κάνει καριέρα στην Αμερική, είχε υπηρετήσει εθελοντής στον ελληνικό στρατό το 1912 και την περίοδο 1918-1922.³ Δεν πρέπει να αποκλειστεί το γεγονός πιθανής γνωριμίας του με τον Μ. Φριζή. Στην Αμερική ο Σακελλαρίου ηχογράφησε μεγάλο αριθμό τραγουδιών, τα οποία κυκλοφόρησαν σε δίσκους. Το 1941 ηχογραφεί τέσσερα τραγούδια με πατριωτικούς στίχους.

Ένα από αυτά είναι το "ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ Μ. ΦΡΙΖΗΣ". Παίζει ο ίδιος κλαρίνο, συνοδευόμενος από λαούτο και ντραμς.

Η ηχογράφηση έγινε στην Νέα Υόρκη, στις 4 Απριλίου του 1941.⁴ Ο δίσκος κυκλοφόρησε από την εταιρεία VICTOR και έχει στοιχεία 26-8184/BS 3451-1. Κυκλοφόρησε επίσης και από την εταιρεία ORTHOPHONIC (S-587). Τραγουδιστής εμφανίζεται ο Π. (Peter) Λάντζας, για τον οποίο μέχρι στιγμής δεν γνωρίζουμε τίποτα.

Η μελωδία του τραγουδιού πιθανότατα είναι κάποιος παραδοσιακός σκοπός, με ρυθμό συρτό, πάνω στον οποίο ο Σακελλαρίου έγραψε τα λόγια του τραγουδιού.

Η κυκλοφορία του τραγουδιού στην Αμερική φανερώνει ότι ο θάνατος του Μ. Φριζή, στον Ελληνισμό της Αμερικής, προξένησε μεγάλη εντύπωση.

Οι στίχοι του τραγουδιού είναι οι παρακάτω:

3. Πληροφορίες Αντώνη Κόντου.

4. Spottswood R.: Ethnic Music on Records. University of Illinois Press 1990.

(Ευχαριστούμε τον κ. Ιάκωβο Φριζή για τις φωτογραφίες του πατέρα του).

- Η ετικέτα του δίσκου που περιέχει το τραγούδι "ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ Μ. ΦΡΙΖΗΣ" (συλλογή Αριστ. Καλυβιώτη).

Μαύρα μαντάτα ήρθανε,
πικρά, φαρμακωμένα,
απ' τα βουνά της Κορυτσάς,
τα αιματοβαμμένα.

Σκοτώθηκε ένας ήρωας,
ένα σωστό λιοντάρι,
κι' ο Χάρος τον φοβήθηκε,
που πήγε να τον πάρει.

Μήπως και δεν τον άκουσες,
μήπως δεν τον γνωρίζεις,
απ' την Χαλκίδα ήτανε,
συνταγματάρχης Φριζής.

Εμπρός παιδιά! εφώνασε,
το θέλει η πατρίδα,
εις το Θεό και τον στρατό,
έχ' όλη την ελπίδα.

Σκοτώθηκε ο ήρωας,
που λίγους είχε ταίρι,
για την Ελλάδα έπεσε,
με το σπαθί στο χέρι.